

It cannot acquire, even by a sale

אף במכר לא קנה -

Overview

unknowing (בשוגג) money הקדש ruled that if someone purchased an item with (הקדש) he did not acquire the item (it remains under the ownership of the seller), and the money remains הקדש. Our תוספות explains the details and reasons of this ruling.

ולא יצאו מעות לחולין ואין מעילה לרבי מאיר אלא באוכל¹ הקדש² -

And the money, which was used for this purchase, does not leave the domain of the money, which was used for this purchase, according to ר"מ, only if one ate (בשוגג) the money -

אבל במוציא הקדש³ אין לו מעילה דכל מקום שהוא שם הקדש חל עליו -

However by merely removing (by giving it away for instance) the money (מכר), there is no מעילה, for wherever the money is found, the name of the money applies to it -

דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתיה⁴ כיון דאי הוה ידע לא הוה מפיק⁵ -

For wherever the money is, it is in the treasury of the Merciful One, so it is not removed, since if he would have known that it is the money he would not have removed it from the domain of the money to the domain of the Merciful One.

אבל במזיד קידש דרבי מאיר לטעמיה דאמר⁶ הקדש במזיד מתחלל -

However, if he gave the woman the money knowingly, he was מקדש her, for ר"מ follows his reasoning where he states that the money can be defiled knowingly -

ומפיק לה מקרא (או מעלה מעל⁷) ואין מעילה אלא בשינוי -

And ר"מ derives it⁸ from the verse of מעל, for מעילה only indicates a change -

¹ This is not necessarily limited to eating exclusively but it includes any type of usage where the money is diminished (as it is by eating), such as burning oil of the money or chopping (and thus devaluing) with an axe of the money, etc.

² See the גמרא later in the name of רבין משמיה דבר פדא on נד,ב.

³ This is a second type of מעילה (not like אכילה וכו' in footnote # 1). In this type of מעילה there is no physical change in the money object, but rather it is transferred out of the money to רשות הדיוט. According to ר"מ this type of מעילה is only by שוגג, but not by מזיד.

⁴ See אף במכר where ריש לקיש states; ומלואה' הארץ ומלואה' כל היכא דאיתיה בבי גזא דרחמנא איתיה דכתיב לה' הארץ ומלואה'.

⁵ מוציא מרשות הקדש לרשות הדיוט by מעילה; one, because the person would never make this transaction, if he knew it was the money (so it is similar to a בטעות), and two, even though the money item was physically removed from the money to רשות הדיוט, that does not matter, since רשות הקדש is everywhere, so it never left רשות הקדש.

⁶ נד,ב. It is the view of ר"מ that if one is במזיד, the money ceases to be the money and it becomes ממון הדיוט and the money has transgressed the מעילה.

⁷ The א"א amends this to read מעל (ויקרא ה,טו), instead of מעלה מעל.

⁸ In actuality the פסוק of מעילה (ויקרא ה,טו) reads; וְהָטָא בְּשִׁנְיָהּ מִקְדָּשִׁי ה' וְגו', indicating that מעילה is

כלומר במזיד דאם ירצה לגזולו יקננו מיד וזה שינה היכא דקידש במזיד -

Meaning a change done wantonly; the תורה by writing מעל teaches that if he wishes to steal it from הקדש, he will acquire it immediately, and this מקדש - הקדש in a case where he was מקדש a woman, knowing that it was הקדש - וראיה דמעלה מעל⁹ הוי במזיד דכתיב (במדבר ה) גבי סוטה גבי איש כי תשטה אשתו -

And a proof that תמעל מעל means knowingly, for it is written regarding a סוטה, by כי תשטה אשתו, it states there -

ומעלה בו מעל והתם על כרחך במזיד קאמר דודאי כשמזנה מזידה היא -

And she acted fraudulently towards him, and there perforce that מעילה was במזיד, for when she is licentious she is acting במזיד.

¹⁰ responds to an anticipated difficulty: תוספות

וקרא דונתן הכסף וקם לו¹¹ למצוה בעלמא דבלאו כסף הוא מתחלל אם ירצה לגזולו -

And the ונתן הכסף וקם לו (is not to teach us that the only way that the הקדש can be מתחלל is through כסף, פדיון כסף, but rather) it is merely a מצוה that to be מקדש properly one should do it through כסף, for in truth the הקדש can be מתחלל without money if he desires to steal the הקדש. This is the view of ר"מ regarding the הקדש that במזיד קידש - (מתחלל) but בשוגג לא קידש (because it is (מתחלל), but

ומיהו במעשר קאמר רבי מאיר דבין בשוגג ובין במזיד לא קידש -

But however by מעשר שני, whether it was בשוגג or whether it was במזיד, he was not מקדש the woman according to ר"מ (who maintains that מע"ש is גבוה) -

דבמעילה הוא דגלי קרא דבמזיד מתחלל אבל מעשר דכל היכא דאיתא שם מעשר עליו -

For it is only by writing מעל (תמעול מעל) where the תורה revealed to us that the הקדש is מתחלל by מזיד, however by מעשר wherever it is found the name of מעשר is upon it and it is not מתחלל, and remains גבוה (since we have no פסוק) -

ורבי יהודה סבר ממון בעלים הוא ולכך במזיד קידש דממונא הוא -

However במזיד מקדש, so therefore if he was ממון בעלים is מע"ש ר"י maintains that

only בשוגג. However according to ר"מ this is referring to an אכילה type of מעילה, where the הקדש item is diminished, but by מע"ש הדיוט לרשות הקדש (where the הקדש item remains intact, but it is merely transferred לרשות הקדש), there is מעילה only by מזיד but not by שוגג according to ר"מ. [The תורה is teaching us two types of מעילה; one תמעול כי תמעול (where he ate or diminished בשוגג) and the other (הוצאה במזיד לרשות הקדש) which is מע"ש (which is מע"ש) See footnote # 7. See 'Thinking it over'.

⁹ See footnote # 7.

¹⁰ Regarding the laws of redeeming the הקדש, the תורה writes (ויקרא [בחקותי] כז,טו) concerning a house המקדיש יגאל את, and גאל יגאל את השדה וגו' כסף ערכך עליו וקם לו פסוק יט, and similarly in פסוק יט, ביתו וגו' כסף ערכך עליו והיה לו indicating that the only way to remove the הקדש status from an item is to redeem it with money (but it does not lose its הקדש status by merely stealing it, as תוספות is suggesting).

¹¹ Despite that the גמרא cites this verse of ונתן הכסף וקם לו many times in ש"ס, nevertheless there is no such פסוק; it is merely a modified version of the פסוקים regarding redemption of הקדש.

it is a valid קידושין, since it is his money -

אבל בשוגג לא משום טירחא¹² דאורחא:

However by שוגג she is not מקודשת; because of the bother of the trip, the woman does not want to accept the מע"ש as קידושין.

Summary

We derive from תמעול מעל according to ר"מ that there is מעילה by מוציא מרשות הקדש only by מזיד (not by שוגג). However by מע"ש it is never מתחלל and therefore he cannot be מקדש with it (since it is גבוה). According to ר"י you can be מקדש with מע"ש במזיד for it is בעלים, but not בשוגג because of דאורחא.

Thinking it over

According to תוספות if one is במזיד מוציא מרשות הקדש לרשות הדיוט¹³ will he be obligated in a מעילה, according to ר"מ?¹⁴

¹² However by מזיד, they both knew it was מע"ש and she agreed despite the דאורחא.

¹³ See footnote # 8.

¹⁴ See נחלת משה.